

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Mevrouw mr. Drs. H.G.J. Bruins Slot
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Utrecht, 5 april 2023
Betreft: reactie consultatie Wet Politieke Partijen

Geachte mevrouw Bruins Slot,

Middels deze brief gaan maken wij gebruik van de mogelijkheid tot consultatie op de Wet Politieke Partijen (Wpp) en de Evaluatiewet Wet financiering politieke partijen. Dit in aanvulling op de brief vanuit de partijbesturen die u eerder heeft ontvangen. In deze reactie ontvangt u meer op detailniveau de reactie vanuit meerdere uitvoeringsorganisaties van landelijke politieke partijen.

Wij onderschrijven het belang, zoals ook is opgenomen in de wet, van onafhankelijke politieke partijen die een sterke bijdrage kunnen leveren aan het politieke debat. Zoals de huidige Wet financiering politieke partijen reeds voorschrijft, en waarbij de Wpp aanvult, is een behoorlijke niveau van transparantie van politieke partijen op verschillende onderdelen daarbij van groot belang. Op enkele onderdelen zijn wij echter van mening dat de vereisten die de Wpp stelt inzake transparantie en de daarbij behorende administratieve taken van (decentrale) politieke partijen zijn doel voorbij schiet. Wij hebben grote twijfels over de uitvoerbaarheid en effectiviteit over enkele vereisten. Bijgaand volgt een opsomming per artikel.

Subsidieregels voor landelijke politieke partijen

- Artikel 13

In 13.1 staat aangegeven dat leden een minimale contributie moeten betalen en dat de hoogte van dit bedrag door de ministeriële regeling wordt vastgesteld. Waarom is er gekozen voor wijziging per ministeriële regeling in plaats van per wetswijziging?

Het vaststellen per ministeriële regeling kan namelijk onvoorziene consequenties hebben voor politieke partijen en hun financiering. Partijen die de minimale contributie laag houden om lidmaatschap toegankelijk te houden, lopen het risico dat een (groot) deel van het ledenbestand wegvalt door ophoging van de minimale contributie. Door dit per ministeriële regeling te doen, kan een minister onbedoeld grote invloed hebben op formele ledenaantallen van partijen en de daaraan gekoppelde subsidie. Ook kan het gebeuren dat politieke partijen onvoldoende op de ophoging voorbereid zijn indien de wijziging snel van kracht wordt. Hoe kan dit risico ondervangen worden? Is bijvoorbeeld nagedacht over alternatieven voor een minimumbedrag?

Regels inzake de financiën en transparantieregels en procedures (decentrale) politieke partijen

- Artikel 30

Lid 1 geeft aan dat indien een donateur geen natuurlijk persoon is, de naam en het adres van de uiteindelijke belanghebbende ook moet worden geregistreerd, echter is sinds november 2022 informatieverstrekking uit het UBO-register (tijdelijk) niet mogelijk. Wanneer wordt het UBO-register (voor politieke partijen) weer opengesteld? En in geval van momenten waar het niet beschikbaar is: Hoe worden politieke partijen dan geacht aan deze informatie te komen binnen de gestelde termijn?

- Artikel 35

Politieke partijen worden verplicht binnen drie werkdagen donaties te melden boven de € 10.000.

Een termijn van 3 dagen is kort om cumulatieve giften van een donateur te kunnen identificeren en te melden. Dit zorgt voor een disproportionele administratieve last voor de partijen. Bovendien is de drempelwaarde fluctuerend. Bij verkiezingen in maart, zouden in januari giften boven de 833 euro snel gemeld moeten worden en in februari boven de 1666 euro. Dit soort wisselende grensbedragen én de zeer korte termijn maakt dat deze regel foutgevoelig is en zorgt voor een grote administratieve last. Bovendien is er, door het verlagen van de Jettengelden vanaf 2025, minder geld beschikbaar voor politieke partijen terwijl tegelijkertijd de administratieve lasten wel aanzienlijk verhoogd worden. Wordt er extra geld beschikbaar gesteld om deze extra administratieve last op te vangen? Of wordt er hiervoor actieve ondersteuning uit het ministerie of de Autoriteit aangeboden?

We dringen aan op het vereenvoudigen van deze regel en het verruimen van de reactietermijn.

- Artikel 39

Politieke partijen mogen enkel nog donaties ontvangen van donateur met Nederlandse nationaliteit.

Bij de gemeenteraadsverkiezingen en Europese verkiezingen mogen ook niet-Nederlandse inwoners in Nederland stemmen. Echter worden zij hierdoor uitgesloten van het financieel steunen van een politieke partij. Hoe is het uitsluiten van deze stemgerechtigde groep uit te leggen?

Daarnaast kan een Nederlandse staatsburger doneren vanuit het buitenland met een buitenlandse IBAN en een niet-Nederlands staatsburger kan doneren met een Nederlandse IBAN. Hoe wordt verwacht dat politieke partijen de nationaliteit bij alle donaties controleren?

- Artikel 45

Artikel 45 stelt dat decentrale politieke partijen giften vanaf 50 euro moeten registreren.

Een onderbouwing van het doel van deze vereiste ontbreekt in de wettekst. Waarom is er gekozen voor registratie van bijdragen vanaf 50 euro? Bovendien zijn afdelingen van landelijke partijen geen eigen rechtspersoon. Dit betekent dat zij niet altijd een eigen bankrekening e.d. hebben. Hoe wordt een donatie aan een afdeling gedefinieerd, en hoe is deze te onderscheiden van een donatie aan de landelijke partij? Voor decentrale politieke partijen betekent dit in de praktijk een behoorlijke administratieve last. Aangezien de meerwaarde van deze vereiste nihil is en decentrale politieke bijdragen vanaf 200 euro jaarlijks openbaar moeten maken waardoor transparantie over de ontvangen bijdragen daarmee gewaarborgd is (artikel 49) vragen wij de minister om de registratie van giften vanaf 50 euro te schrappen.

- Artikel 59

Artikel 59.1 stelt dat decentrale politieke partijen binnen 3 weken na ontvangst van bijdragen van in totaal 2.000 euro of meer per donateur openbaar moeten maken.

Dit brengt een aanzienlijke administratieve last met zich mee voor decentrale politieke partijen die vaak afhankelijk zijn van vrijwilligers. In de praktijk zullen deze vereisten onhaalbaar zijn. Wij vragen u de termijnen van openbaarmaking te verruimen.

In het algemeen is in de wet niet duidelijk opgenomen waar de uiteindelijke verantwoordelijkheid ligt inzake het naleven van de wet- en regelgeving. Ligt deze bij de landelijke partij of de decentrale partij? Een decentrale partij van een landelijke partij is vaak geen eigen rechtspersoon en valt rechtsgeldig onder de landelijke partij. Daarnaast wordt uit de wettekst niet duidelijk hoe de subsidie moet worden aangevraagd. Lokaal of Landelijk? Het zou veel administratieve last schelen voor afdelingen, als dit ook door de centrale partij gedaan kan worden bij de reguliere subsidieaanvraag. Ook is de huidige wettekst niet helder over de vraag of er verantwoording afgelegd moet worden over de ontvangen subsidie door decentrale politieke partijen. De wettekst zegt hier niets over, anders dat een accountantsverklaring voor decentrale partijen niet nodig is.

Transparantieregels inzake politieke advertenties en microtargeting

- Artikel 59

Artikel 59.1 stelt dat politieke partijen binnen 5 dagen na publicatie of verspreiding van een politieke advertentie diverse gegevens te verstrekken voor het register.

Het vergroten van de transparantie bij politieke advertenties heeft onze volle steun. De wijze waarop dat in de WPP wordt vormgegeven zorgt echter voor een onnodig grote administratieve last. De korte reactietijd na het plaatsen van een advertentie is een grote administratieve last. Het gaat in campagnetijd als snel om tienduizenden advertenties. Bovendien is de gekozen definitie van een politieke advertentie breed geformuleerd. Met deze formulering zouden enorm veel gegevens verstrekt worden. Het is zeer te betwijfelen of dit leidt tot een begrijpelijk register. Er zou ook gekozen kunnen worden voor een de jaarlijkse rapportage van de autoriteit, op basis van een jaarlijkse (of halfjaarlijkse) rapportage van politieke partijen, waarbij bij voorkeur wordt aangesloten bij de bestaande registers van social-mediabedrijven. Social-mediabedrijven hebben al een register waar een groot deel van de gevraagde data in staat. Alleen de elementen over het gebruik van microtargeting is niet in de huidige opzet van deze bedrijven meegenomen. Er kan bezien worden of het mogelijk is deze data toe te voegen aan de bestaande registers of -indien dit niet mogelijk is- alleen de ontbrekende informatie nog separaat op te vragen bij politieke partijen.

Toezicht en handhaving

- Artikel 82 en 83

Deze artikelen bieden de mogelijkheid voor de Autoriteit om dwangsommen en boetes op te leggen. Echter is er niet opgenomen wanneer deze dwangsommen en boetes opgelegd worden en wat de hoogte per overtreding is. Verdere details kunnen door het bestuur (van de Autoriteit) worden vastgesteld. Is het gezien de potentiële zwaarte van het instrument niet beter om de nadere invulling van de artikelen art. 82 en 83 samen met de wet voor te leggen?

- Artikel 86

Dit artikel biedt de mogelijkheid om een politieke partij te verbieden. Gezien de enorme zwaarte van het instrument is het wel erg open en breed opgeschreven. Zo biedt het zinsdeel "in ieder geval" (86.2) veel ruimte om de grondslagen voor het verbod uit te breiden. Waarom is gekozen voor deze brede en summere vorm van het artikel?

Tot slot merken we op dat er in de wet veel verschillende actietermijnen en drempelwaardes opgenomen zijn en dat deze ook anders zijn in verkiezingsjaren. Deze wisselende regels zijn onnodig complicierend en foutgevoelig. We dringen aan op een meer eenduidige termijn en drempelwaarde voor diverse rapportages. Dit zou veel bijdragen aan de begrijpelijkheid van de regeling. Fluctuerende eisen in (verkiezings)jaren moeten zoveel mogelijk voorkomen worden.

Wij vragen u over al deze punten helderheid te verschaffen en hopen dat u onze voorstellen in overweging neemt.

Hoogachtend,

[Redacted]

Directeur Landelijk Bureau GroenLinks

[Redacted]

Directeur Partijbureau Volt

[Redacted]

Directeur Partijbureau Partij van de Arbeid